Ч. 3[illegible] (1[illegible].30[illegible]). Львів, в'второк 11. лютого 1930. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II пов.

Конто почт. щадн. 143.322.

Адреса для телеграм: „Діло", Львів.

Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.

Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 15·00 „
Піврічно 27·50 „
Річно 55·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.

В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Світова боротьба хліборобства з промислом.

(З нагоди міжнародньої господарської конференції у Женеві.)

Живемо в дуже цікавих для дослідників народнього господарства часах, в часах великанських дужань господарських і фінансових сил, яких світ досі ще ніколи не переживав — боротьби хліборобства з промислом. І ми, одна з великих націй світу, беремо в цих змаганнях дуже поважну участь, дарма, що може й не свідомо, може більше посередньо ніж безпосередньо, але всеж беремо, бо ми не всилі ізолювати себе від того, що діється довкола нас і з нами, на наших таки землях.

Щоби оцінити нинішнє, гляньмо в минуле. Перед війною панувала в світі т. зв. господарська рівновага. Вона опиралася на ось яких основах: сильні мілітарно держави середньої і західньої Европи мали в мин. столітті майже виключно в своїх руках великий промисл й міжнародню торговлю і сталися безконкуренційними експортерами своїх промислових продуктів до хліборобських країв у цілому світі, не виключаючи й Америки. Їх торговельна фльота, зберігана їх мілітарною силою, опановувала усі прибережні торговельні осередки, від яких залежали й осередки у нутрі цих країв. Від цих хліборобських країв діставали ці держави хліборобські плоди, очевидно за ціну куди нижчу ніж продавали свої промислові продукти. Хліборобські краї витримували це лиш тому, що в них кошти продукції плодів виплачувалися завдяки найнижчому рівневі життєвих потреб хліборобських мас. А що кошти продукції в державах зах. і центр. Европи були куди вищі, то в них понехувано хліборобство і довожувано бракуючу кількість поживи з цих країв. Перед війною дійшло вже до того, що треба було довозити поживу до Европи на вижинвлення коло 50 міліонів населення. Так виглядала ця господарська рівновага і серед таких обставин зростав господарський розвиток, на око нічим не каламучений, дарма, що населення в хліборобських краях жило в найбільшій нужді, дарма, що ту і там вибухало обурення, повставали й заворушення, ліквідовані карними експедиціями, а то й льокальні війни. Фінансова потуга згаданих промислових країв кріпшала з року на рік, обмотувала хліборобські краї. Господарська рівновага була свого роду монополем в їх руках. Мимоволі заходить питання: чому саме ці держави сталися панами ситуації, а не інші, не хліборобські.

Фактом є, що всі народи з торговельним хистом стояли все вище від інших. Торговля є в житті народів найбільше динамічним і поступовим чинником. Купці все були тим елементом, що творили перші шляхи, звязки між народами, державами, вони були все найкращими інформаторами, усі війни мали свій початок у торговельних експанзіях, купці надавали пятно краям, містам, державам. Завдяки їм зуміли держави вишукувати й здобувати нові краї, кольонії, узалежнювати, опановувати цілі держави, збогачуватися їх коштом, творити власний промисл, якщо природні обставини цьому сприяли, уліпшувати техніку комунікації, підіймати у своєму населенні почування підприємчивости, певности, самостійности, рухливости. Ось Англія має у себе вже від давна гасло, що добра англійська політика це передовсім добра торговля. Такими самими шляхами йшов колись Рим, Венеція, Київ, Антверпія та інші, що відіграли й поважну культурну ролю, такими також шляхами пішла в мин. столітті й західня та середня Европа, маючи до розпорядимости такі вигідні умови, як морські шляхи, так що опанувала хліборобський світ і створила те, що лягло в основу світової рівноваги.

Але й між державами цієї частини Европи бували конфлікти за господарську суприматію. Вони й захитували нераз рівновагу, доки не провалила її війна між ними самими, викликана безпосередньо Австрією.

А яка констеляція господарських сил по війні?

Нині виросла на плечах тих держав нова промислова суперниця Америка, що витворює з повним розгоном свій промисл і вповні успішно конкурує з давною промисловою Европою, а з другої сторони вихопилися Европі з рук для збуту промислових продуктів великанські простори таких хліборобських країв, як зреволюціонізований радянський ринок із 140 міліонами населення та розбитий домашніми війнами 400 міліоновий Китай, а також англійські домінії в Індіях з 300 міліонами населення, які ведуть щораз більше організований бойкот европейських промислових продуктів. Колиж порахувати ще страту менших ринків, то образ, в якому находиться нині ціла середуща й західня Европа, нам ясний. Ясні й причини того, що мимо скінченої війни панувала в Европі дорожня на споживчі плоди. Брак збуту на промислові продукти змушував кожну з цих держав до самооборони промислу перед напливом чужих продуктів, дорогою митних барієр та дорогою щораз то більше агресивних змагань до опанування бодай цих звужених ринків, які остали для них вільними як напр. Польщі. Досить згадати, що майже всі гірничі і промислові продукти як нафта, вугілля, цукор, машини експортуються нині демпінговою системою, а з другої сторони кожна держава змагає до того, щоби підступно, не зважаючи на ніяку етику, побити противника. Та дарма, надмір усіх їх побиває, змушує до ще більших дужань. А до того всього долучилося ще одно лихо. Европа позбавлена ізза утрати ринків довозу поживи почала сама продукувати куди більше у себе дома, відтягаючи в цей спосіб надмір рук від підупавшого промислу, а з другого боку, обмежила дуже сильно консумцію так, що вже майже дійшла до рівноваги. І ось саме тепер почала напливати масово куди дешевша пожива із хліборобських країв, від тих самих, що не хочуть брати промислових виробів. Двигаючися по війнах і революціях, почали ці краї наново кидати свої плоди на европейські ринки по дуже дешевих цінах, нераз коштом власних потреб.

Китайські чи американські (в першу чергу канадійські), а не менше також інші продукти, як збіжжа, дерево, яйця, шкіри й другі сирівці обнизили европейські плоди нижче коштів продукції так, що Европа станула перед новим ненадійним лихом, що потрясає силами її продуцентів. Усі ті потрясення Европи змушують її до щораз більших напружень на утримання колишньої гегемонії над хліборобськими, чи як часто кажуть пастушими краями. Вона надто сильна, щоби зрезиґнувала з того, що колись посідала, і опановує. Крок за кроком підпадаються їй наново слабші, хліборобські держави, підпадаючи в орбіту її фінанс. сил. Але їй це далеко не вистарчає. Видячи фатальні висліди свого розбиття, як висліду повоєнної непависти, вона застановляється нині дуже поважно над концепцією міжнародньої господарської консолідації, чи пак господарської Паневропи, як шляху до віданскання давної світової гегемонії над хліборобським світом.

Міжнародня господарська конференція в Женеві у дні 17. лютого, на якій мають виступити не лише фахівці, але й політики, має дати основу до цієї концепції отворення воріт для промислу, дарма, що вона укрита під заслоною лише міждержавних митних розємів і умов. Богато хліборобських держав уже відмовилося від участи, як напр. Австралія, Індії, Єгипет, Бразилія, Пол. Африка й інші. А Польща? Вона бере участь. Та з дуже великою резервою. Знає, чим це пахне. Даремні були недавні її труди стати промисловою і тим самим ставути в колі цих европейських потентатів. Вона нині охоплена їх кліщами майже в цілости, не виключаючи кліщів приятельки Франції і дякуючи своїй внутрішній хибній господарській політиці переживає нині найтяжчі часи, часи фінансового виснаження і господарської рецесії. Бере участь в конференції на те, щоби зложити свої застереження, які охоронили би її перед інвазією чужого промислу. Та чи зможе зробити щонебудь саме тепер, у хвилях найбільшої господарської скрути, тоді, коли треба старатися в них про кредитову допомогу за всяку ціну?

М. Творидло.

Новітня каста.

2. Признаки кастовости сучасного т. зв. пролетаріяту.

Луцьк, лютий 1930.

І дійсно, що є спільного між народнім комісарем, що живе в роскошах у царській палаті й користується для щастя життя всіма культурними здобутками сучасности, і тим робітником, наймитом-слугою і селянином, що працюють фізично у поті чола й ледви підтримують своє іствування? Стільки, скільки між якимсь королем, фабрикантом, маґнатом і службовиками, робітниками, селянами й т. д. Ріжниці жадної.

Щож їх може, в такому випадку, звязувати, крім зазначених стремлінь та інтересів, ще не виявлених світові? Очевидно, якась доґма, що усуває всяке право на аналізу і критику, а залишає місце лише для віри. Користь для себе й доґма для інших — це характеристичні признаки кастовости. Оже, поняття сучасного „пролетаріяту" виявляє всі прикмети касти, яку можна назвати *кастою пролетарів*.

Історія, а навіть і сучасність сходу, дають нам зразки ріжних каст, що володіли й ще володіють життям народів і царств. Касти духовних, маґів, воєнних, поміщиків-феодалів і т. д., завжди трималися внутрі доґмами, а назовні зброєю. Всі вони звязувалися спільними інтересами й стремліннями і всі мали свою єрархію. Всі вони гіпнотизували світ, що їм лише дано знати, що є на потребу людства та вести це людство до щастя.

Найхарактеристичнішим є в житті каст оця доґма, єрархія, диктатура й зброя. Всі ці характеристичні ознаки має й так званий сучасний „пролетаріят".

І нічим іншим, як тільки оцею доґмою, можете пояснити сліпий послух нещасного робітника сучасному князеві-комісареві. І нічим іншим, як тільки оцею кастовою єрархією, розкриєте те дивне явище, що в пролетарському світі мовчки санкціонується роскошування одних поруч зі злиднями інших без критики, осуду й висловлювання незадоволення. Єрархія освячена, і таким внутрішнім проявам не може бути місця. Колиб нижчі чинники єрархічної драбини хоч на мить поставилися критично, порушуючи доґму, до якогось Даляй-Лями, каста негайно розвалилась би. Єдиний рятунок у таких випадках є диктатура, зброя й смерть.

Устрій пролетарського світу за ризьким кордоном без жадного сумніву є устроєм кастовим, як і той ще неокреслений „пролетаріят", що орґанізується й формується у світі, є звичайною кастою зі своєю доґмою, єрархією, диктатурою й зброєю. Члени комінтерну, наркоми, комісарі, червоноармійці, пролеткультурники, чекісти й т. п. — це члени одного єрархічного ланцюга, який вяже міліонові маси.

Коли глянемо на це явище в історичній перспективі, то поява й творення касти пролетарів стане для нас звичайним явищем. Після каст духовних, воєнних, поміщичо-феодальних, купецьких (на початку нових віків), прийшла черга й на робітничу, пролетарську касту, вищими єрархами в якій стали рухливіші інтеліґенти. Масони теж котилися до форми касти, але, відкинувши деякі кастові атрибути, не докотилися.

Психольоґи твердять, що в ріжні добі люд-

ство чи його частини жили під впливом такої чи іншої гіппози, яка доходила до масової психози. Ознаки гіппози й психози маємо й у пролетарському русі. Психоза — для витворення догми й гіппоза для того, щоб запобігти розторощуючій критиці.

Навіть найсуворіші сучасні критики пролетарської диктатури й радянського „раю" всеж таки в деякій мірі находяться під цею гіппозою: їм накинули соціяльну призму, і вони весь час розглядають творення „касти пролетарів" власне через цю призму, замісць того, щоби глянути на пролетарський світ відкритими очима. В найбільшій мірі піддалися цій гіппозі політики й робітничі маси заходу, які все ще розглядають пролетарський рух через призму соціялізму замісць того, щоби глянути на нього з точки погляду групово-кастових явищ.

„Пролетарі" Радянщини свою кастовість розкрили навіть занадто ясно. Зложивши для себе новий коран, в якому записали свою кастову догму, вони усунули всяке інше друковане слово, всяку іншу догму (боротьба з усякими партійними поглядами, релігією й критикою). Замісць камінування, авто-дафе й інших пережитих засобів нищення „невірних" ввели засоби новітні та йдуть до здійснення своїх стремлінь і кастових інтересів старими утертими, хоча й трохи призабутими шляхами.

Для всякої касти сумнів щодо догми й критика єрархії є найстрашнішими ворогами. І це явище у пролетарському світі вже помічається.

А все це свідчить, що „каста пролетаріів" уже є загрожена. Коли такі касти могли тревати століттями в краях нижчої культури, то в часі радія й аеропланів їхній вік у Европі мусить бути коротший.

Вільний дух демократії з його страшною зброєю — особистою волею й критицизмом, здається, дуже швидко „касту пролетаріів" зліквідує, як зліквідував і ліквідує інші касти.

В. Островський.

Із життя автокефальної церкви на Рад. Україні.

З Київа повідомляють, що на надзвичайній нараді ради автокефальної церкви на Україні обмірковувано положення тої церкви у звязку з підозріннями, що автокефальна церква стоїть на услугах „Союза Визволення України". Рада автокефальної церкви осудила всіх тих, хто робить церкву знаряддям української антибільшовицької еміграції і сконстатувала, що навіть митрополит Липківський та деякі архиереї вступили на шлях антибільшовицької пропаганди.

Повстання в Китаю.

З Пекіну подають, що ситуація в Китаю дуже загострена. Двох військових командантів збунтувалось і зібравши 20.000 повстанців, машерують на Кантон. Уряд вислав проти повстанців своє військо. На чолі військ вірних урядові стоїть Чан-Кай-Шек.

Вісти з „Рідної Школи".

ДЕЯКІ ДАНІ ПРО ШКОЛИ.

I. Українські фахові школи в Перемишлі.

„Рідна Школа" має в Перемишлі дві фахові школи: мужеську й дівочу. Веде їх через свій Кружок.

Мужеська фахово-доповняюча школа істнує від 1926 р. Досі відбула школа 2 випуски іспити, а саме в шк. р. 1927-28 (здало 79.4 проц. кандидатів) і в 1928-29 (здало 100 проц. кандидатів). Науку скінчило 58 учнів.

В школі працює 11 учительських сил: 2 інжинірів, 5 учителів з університетською освітою, 2 учителі 7-клясової народньої школи та 2 інструктори-майстри.

Не зважаючи на високий рівень науки, школа не має права прилюдности, що є дуже болючою перешкодою для її дальшого розвитку. Через те — по мотивам Кураторії Л. Ш. О. — кінцевих іспитів не переводили наші вчителі, що ведуть навчання цілий рік, а вчителі польських фахово-доповняючих шкіл у приявї делегата Кураторії. Іспити переводилися по польськи. При іспитах „дозволено" управителеві бути присутним. Міжтим вистало б уповні, щоби учительський збір даної школи перевів іспити в приявї представника Кураторії.

З признанням треба висловитися про свідомість майстрів та учнів, які, не зважаючи на ці важкі умови, не переводять учнів згл. не переходять до польських фахових шкіл, а горнуться до своєї української. Фреквенція школи напротязі останніх років виказує все понад 200 учнів.

Право прилюдности належиться такій школі в 2 роки від її істнування. Але на дотичне прохання не дала Кураторія Л. Ш. О. позитивної відповіди досі.

Цього шк. р. Кураторія заборонила управі школи приймати столярів мотивуючи це тим, що це *здекомплетовує польську державну школу*. В тій справі їздила делеґація до Кураторії, але на жаль, та справа ще досі дефінітивно не полагоджена.

Минулого року виносили річні видатки на школу 16.412 зол. 69 сот.

Дівоча фахово-доповняюча школа (кравецька) в Перемишлі істнує від 1927 р. В тій школі працює 6 учительських осіб. Управляє п. О. Козакова. Школа приміщена в будинку дівочого інституту. В цьому шк. р. записалося: до I. кл. 21, до II. — 19, до III. — 20, разом 60 учениць. Наука відбувається пополудні. До полудня працюють учениці в кравецькій робітні Союза Українок в Перемишлі. Минулого шк. р. весь учительський збір з управителькою п. Ольгою Ціпановською включно працював безплатно.

II. Народне шкільництво.

Кураторія Л. Ш. О. дала в тих днях дозвіл на ведення школи в Абрамовій, пов. Сянік, де іменовано уч. П. Стерпака. Наставлено учительками Т. Молчківну в Гусятині, П. Смеречинську в Пядиках, М. Левицьку у Львові. Державні шк. інспектори звільнили в Копичинцях 2, в Коломиї 4, а в Долині 3 учительські особи *без подання причин*. Проти цього безправного зарядження внесла Головна Управа відклик до Шк. Кураторії.

З днем 1. лютого 1930 є чинних 35 повних формально основаних народніх шкіл, в яких працює 134 учительських сил, а вчащаючих дітей є 4.538. Не вчислені тут збірні лекції.

На цей шк. р. признала Головна Управа місячні підмоги для шкіл: в Золочеві 450 зол., в Бересті 180 зол., в Посвержі 120 зол. і в Гулькові 50 зол.

III. Діточі садки.

Громади, які наміряють вести цього року діточі садки, повідомлять про це Головну Управу до 20. лютого 1930 р., щоби можна заздалегідь подбати про відповідне число кваліфікованих учительських сил.

Головна Управа „Рідної Школи".

До справи Великого Львова.

Протести підміських громад проти їх злуки зі Львовом.

Підльвівські громади: Знесіння, Замарстинів і Клепарів мають увійти з днем 1-го квітня 1930 р. до Львова. Найбільшою і найбогатшою громадою є Знесіння. Його 14-тисячне населення борониться вже 10 років перед прилученням до Львова. В 1928 р. була скликана спеціяльна воєвідська нарада по наказу міністра внутрішніх справ, якому Знесіння вручило обширний, умотивований протест проти прилучення.

В січні цього року виринула знова справа прилучення підміських громад до Львова. Дня 3-го січня ц. р. скликала громада Знесіння в цій справі публичне віче, в якому взяли участь українці, поляки й жиди. Віче відбулось у великій

ВОЛОДИМИР ОСТРОВСЬКИЙ. 30)

Сміх землі.

(Докінчення.)

Семенюк міцніше взяв його за руку й продовжував:

— Переночуєш у мене й завтра вранці знову вийдеш на роботу. І щоб не показувався ні мені, ні Олені бодай місяць. Чуєш?

Ішли поволі. Сумно глядів на них старий замок, вмираючи повільною смертю. Холодно дивилися електричні вогники. Гудки авт лякали своїми зойками.

— Я їду завтра до Олени, — заявив Голянівський.

Семенюк голосно засміявся:

— Ти, я бачу, — здурів! Поїдеш до нареченої оплакувати свою любку? Та ще не відомо, чи Олена захоче з тобою говорити...

— Візник! — гукнув Голянівський.

Кинув Семенюка посеред вулиці, сів на фіякра й поїхав.

Семенюк подивився йому вслід і сумно подумав:

— Ось і будуй з такими нове життя. І що буде з ним робити Олена?

Зробивши кілька кроків, Семенюк побачив при світлі ліхтарні жалібне оголошення: „Лідія Намогильна після трагічного випадку вмерла дня..." Семенюк далі не читав і доглянув лише підпис: „Товариші й товаришки".

— І тут брехня, — подумав і пішов далі.

Біля воріт одного дому стояв гурток жінок.

— Кажуть, — говорила одна, — що її зрадкували, того й кинулася.

— Неправда, — заперечила друга, — гуляла по ночах з кавалерами, ось, видно, й догулялася...

— А я чула, — вмішалася третя, — що вона віру зламала й з того...

— Ха-ха-ха! — засміялася товста баба. — Ото сказали! Тепер зза віри хтось кинеться під поїзд? Не такі часи!

Голянівський приїхав додому, зачинив двері, скинув з себе куртку, сів коло стола й задумався.

Раптом зір його впав на маленьку коперту. Простягнув руку. Почерк незнайомий. Розірвав коперту й почав читати:

„Шановний пане. Ваш засуд — виконаний. Справедливий, хоча й затяжкий. На що заслужила, те й приймаю. Прощайте навіки. Дякую за щасливі хвилинки. О, як страшно вмирати! Ваша бувша нещасна сестра по крові й вірі — Лідія".

Під листом приписка: „Моліться за мою грішну душу й будьте щасливі з вашою майбутньою дружиною".

XXXIV.

Вранці прибігла до Семенюка Гапка.

— Пан Голянівський непритомний, щось говорить у гарячці.

Семенюк негайно поїхав до Голянівського й відвіз його до шпиталю. А сам того самого дня виїхав на село. Аж за тиждень зібрався до Олени.

— Оповідай усе, все. Нічого не скривай, — просила вона, вперше відчуваючи в серці глибоку рану. — Я хочу знати всі подробиці.

Семенюкові жаль було сестри, а особливо того, що вона втратила назавжди: ясного, погідного неба в душі.

Довго оповідав, змальовуючи Голянівського таким, яким він був у дійсности.

— Я переконався, що нервовий розстрій в нього зайшов дуже далеко. Гадаю, що рахувати на нього, як на народнього борця, неможливо. Тим менше він може бути моральною опорою для кого-небудь. Я його дуже люблю, хочу на все життя зберігти з ним найкращі братерські взаємини. Так само гадаю, що й ти будеш ставитися на нього якнайкраще. Але ти, мабуть уже зрозуміла, що він не може бути для тебе чоловіком...

Олена всміхнулася. Поволі її усмішка розгорілася в полумя і нарешті вибухнула:

— Помилився, Василю! Я свого слова не зміню й у своїй підтримці йому ніколи не відмовлю.

— Очевидно, льоґіка в дочки села така сама, як і в аристократки! Невже-ж ти вийдеш за нього? невже-ж не боїшся життя?

— Так, не боюся! І дам собі раду! Ха-ха-ха!

Семенюк збентежився.

— І цей сміх — теж сміх землі. Дурний, очайдушний, але наш. О, який ти многогранний, сміху землі!

Наприкінці жовтня, якось небавком після свого шлюбу з Оленою, Голянівський пішов на цвинтар, де була похоронена Лідія.

Знайшов її могилу й задумався.

Раптом посеред ріжних зівялих вінків кинувся йому в вічі вінок з свіжих білих айстр, перевязаний білою шовковою стрічкою.

Голянівський, поправивши переплутану стрічку, прочитав написи:

На одному кінці: „Вибач, нещасна сестро".

На другому: „Лідочці від Олени".

салі читальні „Просвіти" під проводом заступника начальника громади п. Петра Луня. Правну і господарську сторону прилучення реферував радний громади п. Агатон Добрянський. Референт сказав, що розпорядком Ради Мін. з 1928 р. може Рада Міністрів прилучити підміські громади, одначе з застереженням вислову думки й опінії даних громад. Рада Знесіння є самоуправною, а Львовом править комісаріят. Дальше виказав подрібно господарський стан Львова, ставлячи в паралелю йому госп. стан Знесіння і части Замарстинова та Клепарова. На підставі документальних даних ствердив він, що Львів має 47 міліонів золотих довгу, а на доведення каналізації і вибрукування вулиць у самому Львові потрібно 77 міліонів золотих, з чого виходить ясно, що в разі прилучення, підміські громади не можуть рахувати на будьякі, навіть мінімальні адаптації напротязі 10-ти літ. Податкова стопа підміських громад на випадок прилучення побільшиться семикратно, наступлять великі обмеження в розбудові Знесіння з огляду на концесійні оплати, а найголовніше те, що Знесіння по прилученні, зваживши на вище виказані мотиви, сильно зубожіє, а Львів натомісць коштом підміських громад збогатіє. Слід ще додати, що гром. Знесіння є в гарному гірському й долинному положенні. Земельна власність є в 3/4 у руках українського населення. Львів манить 23 знесінські фабрики і 80-морґові, почасти залісені гори.

Присутні на вічу вислухали реферату з напруженням і одобрили його рясними оплесками та ухвалили одноголосно запропоновані референтом резолюції з протестом проти прилучення до Львова.

Начальник знесінської громади, п. Ружицький, виступив проти референта, одначе в тій-же хвилі поляки, жиди й українці криком примусили його замовчати. В дискусії забирали голос: начальник громади Замарстинів п. інж. Кракевич, нач. гром. Клепарів п. Жопса, адв. д-р Ликс, асес. п. Кардаш, радник Скарбової Палати п. Померсбах і багато інших.

Три громади рішили виступити проти прилучення разом. В тій ціли вибрано делеґацію, яка поїде до відповідних чинників у Варшаві. Нарадам прислухувався, в характері запрошеного гостя, п. посол д-р Біляк, що теж забрав слово. Поляки, жиди й українці слухали його дуже уважно. Посол д-р Біляк, як член адміністраційної соймової комісії, представив присутним у приступній формі реформи, які мають прийти в самоуправних тілах і торкнувся при тому квестії прилучення підміських громад до Львова, подаючи правне становище. Його промова була ядерна, коротка і всім зрозуміла. Появу посла д-ра Біляка витали з початку самі українці, зате його виступ нагородили гураганом оплесків усі присутні. Поляки й жиди висловили горячу подяку пос. д-ру Білякові, як членові Української Парляментарної Репрезентації, за його труд та просили в одній з ухвалених резолюцій занятися цільно справою прилучення й заанґажувати до цієї акції як польських, так і жидівських послів, які дивним дивом не рушили донині пальцем добі кілька тисячного населення громад. Посол д-р Біляк прирік зібраним труд і поміч, за що присутні прощали його оваційно, коли виходив із салі. Віче закінчив короткою промовою предсідник п. Петро Лунь. Замарстинів і Клепарів підуть у цій акції разом із Знесінням.

На орґанізаційному фронті.

ЛЬВІВЩИНА.

На день 17. січня 1930 р. скликав Повітовий Комітет УНД. Обєднання на повіт Львів повітову нараду українських радних з львівського повіту. Поверх 500 радних майже зі всіх громад повіту взяло участь у нарадах. Велика саля „Української Бесіди" була виповнена цілковито, так, що ті радні, які прийшли на наради пізніше, з недостачі місця в салі мусіли відійти. В глибоко обдуманім річевім рефераті, який тревав поверх 3 години, представив запрошений на ці наради сенатор Микола Кузьмин з Озірної подрібно значіння громадської самоуправи для громади, а дальше права й обовязки тої самоуправи супроти місцевого населення. Зокрема довше задержався бесідник над справою укладання громадських бюджетів, у яких повинні бути вставлювані значніші грошеві суми на потреби культурно-освітніх та господарських українських товариств. Другий референт, посол Іван Лішинський, голова Повіт. Народнього Комітету, поінформував зібраних радних про засоби оборони громадських самоуправ перед накидуванням їм повітовими самоврядними орґанами громадських секретарів, перед вставлюванням до бюджетів квот на ворожі нашому народові ціли та закликав постійно інформувати повітову канцелярію Комітету про працю громадських самоуправ у кожній ділянці їхньої праці.

З дискусії над рефератами забирали голос численні селяни-радні з поодиноких громад, домагаючись вияснень до поодиноких важніших справ, порушених у рефератах. Між промовцями в дискусії вирізнилася своїм змістом промова довголітнього діяча Львівщини, о. декана Григорія Гіряка з Винник, який підчеркнув вагу таких нарад наших радних і висказав радість, що Повітовий Комітет розпочав акцію в цьому напрямі й у львівському повіті.

На внесення п. Михайла Карпинця з Рісної Руської нарада українських радних одноголосно ухвалила отсі резолюції:

1) Повітова нарада, що відбулася в дні 17. січня 1930 р., постановляє безпроволочно завести в громадських самоуправних орґанах урядову мову українську і в своїй рідній мові вести все громадське книговодство та переписку у всіх без виїмки справах з дотичними повітовими і воєвідськими державними та самоврядними орґанами.

2) Взиває всі громадські самоуправи львівського повіту вставити в сьогорічних громадських бюджетах значніші грошеві квоти на потреби українських культурно-освітніх та господарських орґанізацій, а головно на потреби „Сільського Господаря", „Рідної Школи", „Просвіти" та пожарничо-руханкових товариств „Луги" й „Соколи".

3) Взиває громадські самоуправи, аби вони входили в тісні звязки у своїй праці з місцевими українськими культурно-освітніми та господарськими товариствами, матеріяльно допомагали тим товариствам та в цей спосіб причинялися до їх успішнішої праці для добра місцевого населення.

4) Висказує свій рішучий спротив проти того, щоби повітова самоуправа накидувала згори громадам львівського повіту, без згоди громадських самоуправ, т. зв. районових секретарів.

5) Закликає всіх українських радних з цілого львівського повіту, щоб найчастіше інформували повітову канцелярію Комітету про всі справи та події, які торкаються місцевих громадських самоуправ, їхньої праці в ріжнородніх ділянках національного та громадського життя й орґанізували достаточну оборону проти евентуальної некорисної господарки місцевої громадської самоуправи.

6) Вкладає обовязок на всіх українських радних цілого львівського повіту брати постійно участь у повітових зїздах, які буде уладжувати Повітовий Народній Комітет Українського Національно-Демократичного Обєднання, а зокрема взяти ґреміяльну участь у найближчих таких-же повітових нарадах, які відбудуться 14. лютого ц. р. в салі „Української Бесіди" у Львові, в годині 10-ій перед полуднем.

Пізно під вечір відспіванням народнього гимну покінчилися ті перші повітові наради українських радних повіту Львів.

Відгомін Загальних Зборів Р. С. У. К.

„Вияснення" д-ра М. Стахова.

В довшому листі до нашої Редакції простує д-р М. Стахів, що він разом з наведеними в „Ділі" д-ром Ладикою і Коберським не виступав демагогічно на Загальних Зборах РСУК. Натомісць — каже він — „обі мої промови на цих Зборах, а саме в справі кандидатури п. О. Ковалевського до Ради РСУК і в справі прелімінара бюджету були строго річеві, як це може ствердити протокол Загальних Зборів". Д-р Стахів заявляє, що неправдою є, немов би тактика „групи прихильників невтральности кооперації", від якої і він промовляв на Зборах, показала, що міродатні для неї не засади, а посади, бо, мовляв, ні він, „ні ніхто з промовців цеї групи не згадував нічого про вибір представників цеї групи до Ради, хоч ця група мала до того повне право зогляду на те, що її делегатів на Зборах було більше як третина". В дальшій части його письма читаємо: „Цілковито є незгідне з правдою, що істнувала якась „спілка" соціялістів-радикалів з „інтернаціоналістами", а тимсамим є неправдою, що я або інший промовець таку неістнуючу спілку боронив. Натомісць правдою є, що т. зв. інтернаціоналісти ніколи не тільки не творили якоїсь спілки з соціялістами-радикалами чи з групою прихильників невтральности кооперації, але що більше, весь час у своїй пресі і через своїх промовців на Загальних Зборах РСУК поборювали завзято цю групу. Неправдою є, що група прихильників невтральности кооперації закинула „з піною на устах хрунівство" п. Ковалевському, натомісць правдою є, що коли комісія-матка зголосила між іншими кандидатами на членів Ради РСУК також п. О. Ковалевського, тоді кооператори з Волині без ріжниці політичних переконань підняли проти цеї кандидатури рішучий протест. Від групи прихильників невтральности кооперації виступив з протестом дир. Окр. Союзу Кооп. у Самборі О. Коберський і я. В своїй промові я виразно заявив, що РСУК не може ставити на своє чоло, до Ради, п. Ковалевського, тому що він ще недавно був постійним співробітником „Української Ниви", якої роля в політиці супроти цілого українського руху відома. Тому, що вибір до Ради РСУК є найвищим кооперативним відзначенням, я застеріг Збори перед тим, аби вони не вибирали недавнього співробітника названої „Української Ниви". Що мої виводи були цілком оправдані, вказує на це факт, що не знайшлося на Зборах ні одної людини зпоміж противної групи, т. зв. більшости, яка оборонялаб свою власну кандидатуру, а навпаки: по моїй промові голова комісії оправдувався тим, що комісія не знала нічого про того кандидата. Отож з повищого ясно, що неправдою є, аби я чи хто інший з групи прихильників невтральности кооперації робив якусь „бучу" з того приводу, але розходилося виключно про річеве доказання, що кандидатура п. Ковалевського у РСУК не сміє виставлятися. Таксамо неправдою є, що я з кимбудь говорив приватно в цім напрямі, що готов згодитися на кандидатуру п. Ковалевського, коли рівночасно виберуть С. Жука, як це робить враження замітка в „Ділі". Натомісць правдою є, що я з ніким не мав того змісту розмови".

Від Ред.: Довжезне вияснення д-ра М. Стахова, яке ми помістили майже в цілости, не вияснює по правді нічого. Всі наші уваги про тактику радикалів (чи пак: „прихильників невтральности кооперації") на Загальних Зборах РСУК відповідали дійсности і лист п. Стахова тут нічого змінити не в силі. Хто слухав уважно промов лідерів т. зв. „невтральности в кооперації" і придивлявся їх виступам (прим. пос. д-ра Ладики, який так щиро боронив поведення й тактики сель-робів, або ред. „Кооперативної Республики" д-ра К. Коберського, який солідаризувався з виступами інтернаціоналістів проти мнимого українського шовінізму в кооперації), той не зможе вийти з дива, яким чином д-р Стахів має сміливість заперечувати спілку соц.-радикалів з інтернаціоналістами. Зрештою про ту спілку говорить ясно і недвозначно спільно видана перед Зборами летючка т. зв. „прихильників невтральности кооперації" (була у нас зреферована). Доказом цієї спілки на Зборах є між іншим і факт голосування д-ра Стахова та його прихильників за демонстративним внесенням сель-робів, щоб не вибирати комісії-матки. Реферуючи про це, ми думали, що д-р Стахів голосував разом з інтернаціоналістами задля непоінформованости чи збентеження, а тимчасом він сам у листі до нашої Редакції признався, що голосував свідомо разом з цією групою. Разом за цією резолюцією було аж 44 голосуючих (проти около 500), але це п. Стахову не перешкодило написати до нас, що т. зв. „прихильників невтральности кооперації" було на Зборах „більше як третина". Добрий рахунок!

Таксамо суперечить правді вияснення д-ра Стахова щодо ролі радикалів (і сельробів) у справі кандидатури до Ради РСУК п. О. Ковалевського. Адже голова комісії-матки о. Галібей заявив виразно, що кандидатуру п. Ковалевського поставила комісія, якої членом був м. і. п. О. Базилевич з Берестя, після порозуміння з українськими нац. кооперативними діячами з північно-західних земель. Отже тимсамим відпадає твердження д-ра Стахова, немов би всі кооператори з Волині без ріжниці політичних переконань підняли проти кандидатури п. Ковалевського рішучий протест.

Щож до річевости групи „невтральників у кооперації" на Зборах, яку д-р Стахів підчеркує двічи, то дивує нас його коротка память. Пригадуємо йому тільки той шум, що його підняли т. зв. „невтральники" після проголошення кандидатури п. Ковалевського, заінсценізувавши цілу бучу, в якій не останню ролю відіграв пос. Ладика. Та про це краще хіба не розписуватися. Коли у д-ра Стахова це не була буча, а „річеве доказування", то нехай йому буде й так. Стверджуємо, що всеж такі виступи „невтральників" не були в силі обнизити високого рівня й поваги Зборів.

ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ.

Останнє слово.

Дня 3. лютого ц. р. відбулися Загальні Збори Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Не забирав би я в цій справі голосу, якби радикально-сельробівська „опозиція" не влаштувала галабурди, яка унеможливила мені дати ви-

яснення в тій справі, яку порушив радикальний ватажок, п. Стахів. Річ полягала в тім, що коли висунено мою кандидатуру до Ради Ревізійного Союзу, п. Стахів зі святим обуренням запротестував проти цього, покликуючись на те, що перед двома роками я писав в „Українській Ниві", Шаную святе обурення, навіть тоді, коли воно виявляється в некультурний спосіб. Але чи справді воно „святе"? У Варшаві виходить проурядовий польонофільський орган „За Свободу" в московській мові, що вславився своїм **антиукраїнським** становищем. Варто пригадати, напр., скандальну статтю в цій газеті, що денунціонувала український національний рух у Галичині, як рух антидержавний. „За Свободу" підтримує москвофілів у Галичині й піддержує „православіє" на галицьких землях. І ось у цій „За Свободу" пару тижнів тому радикальний посол Ів. Власовський помістив статтю про церковні справи. Чому-ж п. Стахів не називає п. Власовського хрунем, угодовцем і ворогом української справи? Чому осуджує статті в обороні просвітянського, кооперативного й церковного руху в „Українській Ниві" (заперед двох літ) та виправдує статтю п. Власовського у ворожій нам „За Свободу"? Чого варте „святе обурення" п. Стахова? Пригадаю також, що з листи п. Стахова до сойму від Волині фігурував п. Є. Потриківський, який передтим, тоді й нині публично декларує себе, як свідомого угодовця, який працював і працює в польських організаціях та який не тільки в суді, як мені закидав п. Стахів, але всюди публично промовляє лише по польськи. Де-ж „святе обурення" п. Стахова?

Не займаю жадного становища в порушених справах ані до п. Ів. Власовського, ані до п. Є. Петриківського. Але наводжу це лише для ілюстрації того факту, що небезпечно шукати тріски в оці якоїсь людини, коли з власного радикально-соціялістичного ока вилазить ціле поліно.

Дивує мене також невдячність п. Стахова до тої-ж „Української Ниви". Підчас останніх виборів до сойму „Українська Нива" підтримувала публично радикальну листу ч. 22, рекомендуючи її селянам і особливо вихвалюючи радикальних кандидатів, як пп. Бондарука та Петриківського. Ця підтримка, нема сумніву, сильно допомогла радикалам у переведенні своїх кандидатів, бо „Українська Нива" була в той час дуже читаною на Волині. Пан Стахів заховав тоді „святе обурення" до кишені й аж після двох років копнув „Українську Ниву", називаючи її всякими епітетами і складаючи біль хорої голови на здорову.

Отже, здається мені, що навіть комуністичні та радикальні молодці, які увесь свій партійний запал виявили в силі вереску та молодих ніг, зрозуміють, що закид п. Стахова є облудою і клясичним виявленням того, що москалі називають, „нічем не смущаться". Що в судді п. Стахів зі своїми однодумцями далеко не надаються.

А тоді, як назвати те їхне поступовання, що були і прокураторами, й суддями, й виконавцями присуду? Не то соціялісти, а навіть **варвари** мають пошанування до засади **„audiatur et altera pars"**! І не має оправдання ані Стахову, ані його однодумцям, що замкнули рота противникові, знущалися над честю, гідністю й довголітньою працею громадського робітника лише в імя зайвого мандату до Ради РСУК, і то тоді, коли його однодумці на нараді волинняків акцептували ту саму кандидатуру (на другому місці), а п. Ладика публично заявляв радикальне **„desinteresement"** у виборах до Ради.

Приймаю це за науку, що то є радикали, бо й я належав до тих, хто у виборах 1928 р. голосував за листу п. Стахова ч. 22.

Олександер Ковалевський.

Ставленник сель-робу.

Читаємо під цим заголовком в „Нов. Часі": „На Загальних Зборах Ревіз. Союзу Українських Кооператив виступав зі своїми промовами проти дотеперішнього проводу Ревіз. Союзу **Мирон Олексюк**, організатор Сель-Робу в Бродщині. Сельроби ставили його на чоло своєї листи у кандидати до Ради Ревіз. Союзу. Мирон Олексюк з Пониквн, пов. Броди, був караний за крадіж коней і сидів за це кілька місяців у тюрмі, тому то і його кандидатура в позві до сойму була уневажнена. Мирон Олексюк як кооператор, справник молочарської кооперативи в Пониквах, довів її до ліквідації. Ці факти згідні з правдою і якщо треба буде, то подамо число судових актів. Отаких кандидатів ставлять сельроби на відвічальні становища в наших національних установах".

ВІДГУКИ ДНЯ.

„Дай Боже здоровля корові!"

Свойого часу Галичина всеціло стояла під знаком коров'ячої дійки. Поезії і новелі, були оцінювані під кутом видайности і користи для громадянства, а ті поети, які оспівували пасовнско, корови, білий нектар і масляну амброзію — проскакували швидко в історію літератури.

Правда, були і спроби протесту:
„Коли поезія про банк мовчить,
В новелі нич про пасовиско.
То вже, свати, самі скажіть,
Якого тут шукати зиску?!"

Це був, як каже Міцкевич, „останній гук гармати на здобутих барикадах". Після того поклонники штуки для штуки замовкли зовсім, а навіть автор геройського протесту опинився сам по літах у „Маслосоюзі". Переконався видно, що ліпше є перетворювати молоко, як творити поезії і — маю враження — до нині цього не змінив переконання.

Велика війна змінила трохи тематику поезій і віпхнула в тінь оці всі „красуні", „зірки", „лиси", „перісті" та „зазульки", а на їх місце висунула коней. „Вороні", „карі" та „сиві" забрикали в поезіях воєнних співців, даючи неодному з них безсмертність, не рахуючи гонорару і сатисфакції.

Але повоєнні часи, сірі будні окупації та конституцій, знову віддалили на другий плян кінську романтику.

„Дай Боже здоровля корові!" — ось гасло наших днів, що стоголосним гомоном розходиться по Галичині.

Одначе тим разом не йде про сир, масло і прочі свіди, а про корову як цілість. Її дороге життя, шановне здоровля і милий вигляд — ось ціль піклування неодного народного діяча на редакторській і видавничій ниві.

Першим оборонцем і прихильником рогатої суспільности став часопис „Народня Справа", в дчинивши рівночасно в себе відділ коров'ячого обезпечення на життя і ренти. Коров'ячий загал поставився до тієї справи дуже прихильно і нині „Народня Справа" має найбільший наклад з усіх українських часописів, а заздрісних більше як ус. часописи разом.

Великий успіх „Народньої Справи" заставив неодного призадуматися над того роду зєднуванням передплатників.

„Громадський Голос" недавно і собі „зробив око" до коров і тепер жде з биттям серця на наслідки. Не знати, чи штука вдасться, бо премія „Народньої Справи" майже в троє вища, а від корови не можна вимагати більшого партійного вироблення, як від людей.

Але на днях появилася нова асекураційна газета, яка перейшла всіх. Зветься вона „Нове Село". Тим разом справа не йде про корови, але про їхніх власників. „Коли передплатникові! станеться нещасливий випадок: присипле земля, звалиться дерево на нього, покалічать коні (або корови! — Прим. автора) машина, залізниця, чи станеться інший випадок,... тоді передплатник дістане 300 золотих".

Давно я на селі не був, не знаю села. Тим більше „нового" села. Але мені здається, що тим разом справа перештудерована.

Відомаж усім розмова двох кумів:
— Кажуть, куме, великий помор на людей буде.
— Та, то ще пів біди. Аби, не дай Біг, на говарину зараза не прийшла.

Тим я собі поясняю великий успіх „Народньої Справи" і тим оправдую неприхильні голоси про „Нове Село".

Я раджу „Новом Селу" доки час завернути і собі на товарину.

Галактіон Чіпка.

Придержали тайного больш. курєра.

Австрійська влада арештувала в Пасаві над німецько-австрійським кордоном тайного большевицького курієра Демковича. Він під фальшивим пашпортом перевозив тайні шифровані документи. В слідстві Демкович признався, що вже від довшого часу був курієром між Віднем і Москвою. Віденська поліція старається відшифрувати документи, відібрані Демковичові.

Доповнення „Звіту Управи Національного Музею у Львові за 1929 р.".

У безплатнім додатку до 22. ч. „Діла" із „Звітом" Нац. Музею у середньому стовпці другої сторони після другого уступу, що кінчиться словами: „порядкує цей матеріял д-р Фуртак Деркачева" пропущено слідуючі уступи:

„Передані до рук представника Національного Музею збірки Ставропигії і Народнього Дому були після перенятя їх мі-стром заграничних справ у Варшаві переслані до рук юридичних власників. Одначе в свойій поспішній доброзичливости для цих обох установ міністерство загр. справ не стягнуло з них належної квоти на покриття решти видатків НМ. у висоті + 370 долярів ам. з проц. від 15. вересня 1928 р. З уваги на те, довелося директорові НМ. звернути цю справу на судову дорогу.

Також невдачною оказалася для НМ. і справа достави партії власних книжок на загальну квоту 500 руб., що їх перед виїздом у Росію директор НМ. оставив був у польським консуляті. Передані в томуж часі у ВОКС три скрині книжок одержано наприкінці 1928 р., а за книжками з консуляту в Москві довелося наконець звернутися до польської делегації, якої представник прирік Музеєві всяку моральну поміч.

Збірки покійного Ореста Козловського.

Довголітній чинний прихильник НМузею Орест Козловський перед смертю поручив своїй дружині п. Марії Козловській передати свій книгозбір, зложений із 4000 українських книжок, збірку 150 мінералів і 24 образи кисти Панкевича — в Національний Музей. Перенятя цього дару в приявї пп. Романа Бабюка і Миколи Водоноса сталося 26—28 грудня. У книгозборі є прекрасно заховані комплети серій видань і чимало рідких сьогодні сценічних творів та ріжних видань одного твору. Книгозбір цей матиме для музейних вистав тривке значіння; після скатальоговання і впорядковання буде він виставлений увесь, як зразковий плід життя скромного народнього вчителя. Через смерть Ореста Козловського стратив НМ. вже 4-го з ряду постійного прихильника серед учительства. Живе ще тільки один і то на Мазовшу. Управа Музею вшанувала память Покійного промовою директора над домовиною і постановою передати для научних потреб гімназії УПТ. в Рогатині, якою Покійний щиро цікавився, музейні видання і дещо зі своїх дублетів.

Національний Музей і преса.

Музей, як вислів певної ясно закресленої й усвідомленої ідеї — потреби — дійсности, все був, є й буде частиною суспільного життя. Кожний музей цікавить ширший або вужчий круг суспільности і навпаки: ні для одного музею не є байдужою хочби дрібка прихильности когоб-то не було. Музей як всеприлюдна установа мусить дбати за всіх своїх прихильників і однаково обслугувати кожного, хто його услуги потребує. Музей — це культура і цивілізація, а в кругах діячів культури і цивілізації немає ні свого ні чужого, є тільки ті, що люблять, цінять і розуміють дану працю; є тільки ті, що цій праці щиро пособляють або — шкодять. Тому то Управа кожного музею бачно стежить за всіми відтінками загального зацікавлення музейною справою, та в країнах з добре виробленою газетярською звичкою навіть видає певні грошеві квоти на оживлення через пресу загального інтересу для справ музею".

Вислід виборів у Румунії.

З Букарешту пишуть, що вибори до повітових рад, які відбулись 5. лютого, проминули доволі спокійно, тільки в Буцеві підчас виборів убито двох членів національної селянської партії, а в Трекучі поранено одну особу. В Семигороді, на Буковині і Бесарабії побідила національна селянська партія, у самій Румунії правительственна партія мала повну побіду, а загальний вислід приніс урядові велику побіду. Лiберали, які надіялись побідити у 71 комітатах, утратили 14 комітатів на користь правительственної партії, яка в загальнім висліді здоб... більшість і витиснула лібералів.

Амнестія в Еспанії.

День 7. лютого з нагоди роковин смерти королевої Марії Христини оголошено амнестію для політичних і звичайних вязнів, цивільних і військових. Амнестовано всіх старшин артилерії засуджених за участь в повстанні проти уряду Прімо де Рівери, амнестовано також 48 вислих урядовців в ріжних провінціях, засуджених за виступи проти диктатури. Всі політичні процеси розпочаті в часах диктатури будуть припинені.

Горячий день в соймі.

(ік) Суботішній день в соймі був богатий на ріжні голосні епізоди. З самого початку нарад прийшло до авантюр між ББ. і марш. Дашинським. Пос. Косцялковський при формальному спростуванні закинув, що марш. Дашинський проводить наради тенденційно. На те марш. Дашинський зірвався з місця, відобрав голос пос. Косцялковському і заявив, що на будуче буде жадати предложення йому буквального тексту посольської декларації. На тому тлі прийшло до гострої перепалки поміж лівицею і ББ.

Міністерство внутрішніх справ.

(ік) Референт бюджету мін-ства внутр. справ пос. Путек (Визв.) хоча старався показати себе обєктивним, не міг у своїм рефераті не допустити критики ріжних ділянок мін-ства. З цікавіших подробиць зазначив надмірну скількість ріжних справ, якими мін-ство займається. Між іншим мін-ство адмініструє збіжевими елеваторами, які будувало мін-ство військове. Референт зазначує бюрократизацію поліції: Пропонує счеркнути і переложити позицію 4.500.000 зол. на новий список населення до найближчого року, тому що мін-ство до того ще не підготоване. Гостро критикує мілітаризацію адміністрації. В мін-стві внутр. справ богато активних офіцерів займає високі посади. Та аномалія полягає на протекційній системі. Радить зірвати з тою системою і відіслати офіцерів назад до війська, бо на зовні може бути враження, що внутр. мін-ство є одним з департаментів м-ства військового. Порівнює б. міністра Складковського з б. міністром Царом, як символом деякої системи.

Тут знову приходить до перепалки поміж лівицею і ББ. Пос. Домбський кличе до пос. Полякевича, хай віддасть 8000 зол. — Полякевич відповідає: „Ви взяли доляри". Кажучи про самоуправні справи референт стверджує, що ББ. зупиняє введення в життя нових виборів у Галичині з національних мотивів. Українці мають там більше радних саме на основі куріяльних виборів, тому що куріяльна система майоризує кожду меншість, без огляду на це, чи це меншість польська, чи українська. Введення нової виборчої ординації до самоуправних установ є необхідним. Вкінці референт звертає увагу на зловживання при розвязуванні громадських рад з політичних причин та випадки конфіскат посольських інтерпеляцій та промов. Закінчує зворотом під адресою уряду, що загал громадянства і сойм домагається від адміністрації правопорядку.

Протиукраїнські напади ендеції.

(ік) Пос. Гарнсвіч у промові над бюджетом мін-ства внутр. справ сказав між іншим таке: Справу т. зв. меншин урядові кола поставили в сферу творення зав'язків держав, які відділили би нас від большевії. Буду тішитися, коли слов'янське населення створить власні держави, однак ніколи не зголимось, щоби в границях польської держави повстали самостійні держави. Тут може бути лише Польща, а не Україна і Білорусь. Автономічні теорії лише розпалюють сепаратистичні змагання і створюють підстави під конфлікти. Автономічно-сепараційні пляни стали причиною поборювання польського населення на кресах з боку самих польських урядів. Порівнюється нинішню систему з епохою Баторія, однак Баторій ішов на схід, несучи польську цивілізацію, а сьогодня йдеться на схід з особистим пляном в боротьбі з польським громадянством. (Пос. Дм. Паліїв: Пане, ви говорите з горячки.) В дальших подібних зворотах промовця приходить до перервання з боку українських послів. Інший ендецький промовець пос. Верчак пішов у нападі на українців ще далі. Сказав таке: Не знаємо напевно, яка є лінія уряду в українській політиці, знаємо однак це, що східні креси від віків належали до Польщі і ніколи не було здобування та відбирання „русинам". Вони не мають нічого спільного з Україною, бо український рух на Червоній Руси підпомагали австрійці, щоби здобути собі „тирольців сходу". Як Польща довга й широка не дозволить на це, щоби її землі стали предметом українських експериментів. На українських байках всі зле виходили. Зле вийшла й коаліція, яка давала гроші на українське військо за боротьби з більшовиками і й мці, котрі пішли туди й ми, коли получилися з Петлюрою. Тому заявляємо, що зробимо все, щоби нові самоврядні закони не обовязували на „червенських" землях. Мусимо забезпечити польському населенню його стан посідання. Не може бути, щоби польське населення на тих землях мало тепер в Польщі менше прав ніж за чужої окупації. Не будемо невільниками українського населення, веденого нинішніми українськими провідниками.

Голоси лівиці про національну проблему.

(ік) Домбський звертає увагу, що ресорт мін-ства внутр. справ став у післятравневих часах найбільш здеморалізованим і відтіль йде гангрена, яка лише компромітує нас перед Европою. Що до національної справи то пос. Верчак подав далеко сягаючі декларації. Шаную історію, однак історія для розвитку життя не завсіди є найвищим трибуналом. Наше відношення до меншин не буде залежати від того, що писав Нестор, або що ділося за Казимира Великого, а тільки від того, щоби населення полюбило польську державність. Якщо дальше буде панувати дух міністра Складковського, того найбільшого руїнника соціяльного й національного мира, то з великим неспокоєм мушу глядіти на теперішній територіяльний стан Польщі, бо те, що діється на наших кресах є антидержавною роботою, яка мусить доводити до вибухів обурення. Пос. Ґенґелевський (ППС.): Психольоґія кожної диктатури є деморалізацією державних органів. Найгірше діється на кресах. Санація не лише не розвязала національної проблеми, але цю розвязку спинила. Самоуправа є пародією. Істнує повна самоволя поліції, професійні союзи не мають права організуватися. Тамошні відносини доводять населення до розпуки і нічого дивного, що воно тяжить до сходу. Справу меншин може розвязати лише сойм, а ніколи диктаторські уряди.

Великі авантюри. Міністр Юзефський говорить про Берлін.

(ік) Підчас своєї промови пос. *Ладика* (укр. соц. рад.) покликується на слова міністра, що в мін-стві внутр. справ не буде нічого нового а каже, що міністр взорувався тут на славній книжці „На Заході нічого нового". Бесідник не буде просити міністра, щоби додержувався правопорядку, бо й так воно нічого не поможе. Для нас і краще, щоби всі знали, як над нами панують поляки. Міністр сказав, що польська й українська суспільність ствердила, що адміністрація поробила великі поступи, та чи це поступ, що поліція викидала українських послів зі сойму, чи це поступ, що ділося в листопаді у Львові, коли поліція й пальцем не кивнула як поляки грабили майно українського народу, здемолювали друкарню „Діла", Академічний Дім, Маслосоюз. Далі бесідник закидує теперішньому міністрові внутр. справ Юзефському, що він на Волині звязався з Пилипчуком, Богуславським і Сеґейдою і пхав руки навіть до внутрішнього життя православної церкви, чого не робили навіть польські королі. На те Сеґейда і Богуславський почали бити пястуком в пульти і кричати в сторону українців, які хором відкликували „хрунь і зрадник". Потім пос. Ладика пригадав, що міністр у бюдж. комісії заявив, що Волинь ніколи не стане четвертим воєвідством Галичини, на що пос. Левицький слушно заявив, що нині вже загортаємо Волинь і доходимо туди. Тоді міністр у комісії сказав: „Панове ніколи туди не дійдуть". Можна би думати, що міністр мав на увазі українців з політичного табору пос. Левицького. Міністр Юзефський відповідає з лавки: „Я думав про Берлін". При тих словах піднято на українських лавках невольний галас, стукіт в лавки і ріжні оклики під адресою міністра. Посли домагаються прикликання міністра до порядку. Віцемарш. Круґ просить о спокій і запевнює, що після одержання стенограму справу залагодить. Дальше пос. Ладика звертає увагу, що пос. д-р Левицький мав право сказати, що ми вже доходимо до Волині, бо в Українському Клюбі засідають українські посли з Волині. Бувш. мін. Складковський сказав бодай просто з моста в чому річ, а п. Юзефський взяв якогось приятеля, як колишній міністр У. Н. Р. (Пос. Левицький: Брав тоді гарні гроші з Берліна, як український віцеміністр). Галас знову повторюється.

Заява міністра внутрішніх справ у справі Берліна.

(ік) Вступаючи на трибуну мін. Юзефський передовсім складає слідуючу заяву: Кажучи підчас промови пос. Ладики слово „Берлін", я не мав на увазі якоїсь акції німецької держави і не мав на думці також українського громадянства у Східній Галичині. Мав лише на думці певні „вивротові" чинники українського націоналізму Східної Галичини, які в минулому, в ріжних історичних моментах спирали свою ідеольоґію і активні виступи на німецькій ролі в вирішуванню української справи і тепер репрезентують непримиримe, шовіністичне, антипольське становище. В дальшій части своєї промови міністр займався лише справами адміністраційно-організаційними, а лише на кінці назад повернув до справ на т. зв. кресах, запевнюючи польських послів, що про якусь небезпеку польського елементу з боку інших національностей не може бути мови і що єдиною зміною у східних воєвідствах є буцімто стабілізація і нормалізація нинішніх національних відносин.

Промова пос. Кузика.

(ік) Короткий зміст: Національна політика розглядається в Польщі на жаль, лише зі становища карно-поліційного, а навіть карається людей не за те, що вони думають, а за те, що буцімто думають. В той спосіб підкопується пошану до влади. Польська влада бере за підставу відношення до т. зв. меншин питання т. зв. льояльности. Таким робом відроджується російська теорія „неблагонадьожности". Дальше промовець наводить довгу чергу конкретних прикладів. Особливо звертає увагу на діяльність „Стшельца", який став єгипетською язвою для українського населення, а за те громади є примушувані вставляти до бюджету суми на „Стшельца". Якщо відносини зі „Стшельцем" не зміняться, то населення буде примушене вхопитися засобів самооборони. Дальше пригадує справу воєнних могил і т. зв. атентатів на памятник „Орльонт" у Львові. Зміна на становищі міністра не має для нас значіння, бо система остала та сама.

Інші українські промовці.

(ік) Пос Сервстник (з Волині) обговорює тамошні відносини як людина, яка була свідком експериментів ріжних колишніх воєводів включно з воєводою Юзефським. Його вважають за специяліста від українських справ. А коли він став міністром, то панове Богуславські почали ходити з тріюмфуючою міною. Посол з Волині князь Радзівіл жалівся навіть на українізацію польських дітей. Фактично на Волині не істнує українська школа, а єдиною опікою огортається реґіональні інституції, до яких впихається людей під пресою. Хочуть нас відгородити китайським муром від наших братів зі Східної Галичини. Скажу на те словами пана міністра висловленими на бюджетовій комісії: „Ви того не діждете"! Промовляв також сельробський пос. Чучмай.

Український Інститут у Варшаві.

(ік) На вчорашньому засіданню ради міністрів затверджено проєкт оснування у Варшаві українського інституту. Довідуємося про це слідуючі подробиці. Український інститут у Варшаві має бути чимсь в роді конкурента Українського Інституту в Берліні. Він має мати характер польсько-українсько-еміґрантської установи. Членами того інституту мають ставати лише члени української еміґрації. Можливо, що деякі кола хочуть звязати цю імпрезу зі справою українського університету. Однак покищо назовні цього не показують. Взагалі справа українського інституту в Варшаві є окутувана тайною.

Польські часописи довідуються, що міністр освіти видасть у найкоротшому часі подрібний статут у справі інституту. Інститут уладжуватиме відчити в польській або українській мові, котрі на осн. згоди даної влади можуть бути виголошувані в акад. школах або інших вищих школах, товариствах, і наукових інституціях. Інститут уладжуватиме фахово ведені курси в українській мові в Варшаві і ін. місцевостях Польщі. Інститут матиме власний науковий орган і оголошуватиме друком наукові праці або українські переклади творів і підручників. Перших звич. членів інституту покличе міністр споміж професорів і доцентів. Опісля звичайних і надзвичайних членів покличе міністр уже на внесення інституту. В інституті будуть такі відділи: український господарського та суспільного життя, української політ. історії, історії української культури й історії церкви. Інститут матиме право представляти кандидатів до стипендій і предкладатиме подрібний плян своєї діяльности міністрові освіти.

Димісія мін. Червінського?

(ік) АБЦ подає буцімто в Варшаві казалось про швидку димісію міністра освіти Червінського. Вчорашний виступ пос. Радзівіла з критикою мін-ства освіти має цю димісію підготовити. Консервативни з ББ. висувають на міністра освіти кандидатуру нинішнього директора департаменту віроісповідань Францішка Потоцького. Можливість цеї вістки не є виключена. Зазначити треба, що коли би справді міністром освіти став Фр. Потоцький, то це означувалоб ще дальший протиукраїнський зворот у шкільній і церковній політиці.

НОВИНКИ

— **У понеділок,** 10. лютого п. р. в салі Лисенка, вул. Шашкевича ч. 5. концерт відомої української співачки п. Іванни Синенької-Іваницької. Початок в год. 8.15. 1435

— **Запрошення на „Театральну Маскараду"** радимо брати заздалегідь у „Кооперативі Український Театр", Руська 18 І. п.

— **З нагоди переходу зі служби в стан нечинний о. проф. д-р Йосиф Застирець** просить усіх своїх учнів з гімназії бережанської, бучацької, тернопільської, обох українських гімназій у Львові та з другої, давної німецької і четвертої гімназій, а далі з учительської семинарії та гімназії у Відні, щоби подвоїли свою патріотичну працю для добра свого народу, своєї культури, щоби підтримували українську національну пресу, щоби все робили для добра і слави своєї Батьківщини, яка у свій час, не так як чужина, гідно оцінить та спомяне їхні труди й посвяту, з якою працювали для Неї по силам своїм „во

время люте". Рівночасно передає Їм цією дорогою щирі поздоровлення та стискає Їм дружньо руки.

— **Про уморення податкових залеглостей.** Як ми вже писали в „Ділі" польське міністерство фінансів зарядило уморення податкових залеглостей з перед 1927 року. Це уморення може наступити також у випадках звинення підприємства, смерти або недуги чи виеміґрування власника, або зубожіння особи, що має ці податкові залеглости. Просьби на уморення податків можна вносити до податкових урядів до половини березня, а у виїмкових випадках до кінця 1930 р., при чім на поданнях треба покликатись на 93 артикул закону про промислові податки і артикул 22 про організацію скарбової влади.

— **Влом у Журавні.** На днях злодії закралися до каси адв. д-ра Михайла Лакусти в Журавні і вкрали 300 долярів, 50 золотих і кілька векслів на суму 2116 золотих. Злодіїв не зловлено досі.

— **Про фальшиві 5 золотівки.** В останніх часах люди не мають довіря до 5 золотівок і кожну таку монету пробують чи вона не фальшива. Дирекція Польського Банку подає до відома, що тих фальшивих пяти-золотівок курсує дуже мало, що їх легко пізнати по незручно виконаній написі „Салюс Республіке супрема лекс" і по недостачі срібного блиску. Нефальшованих 5 золотівок не можна пізнати по тім, що вони кинені на стіл видають звук, а фальшиві падуть нібито беззвучно, бо велика кількість нефальшованих цих монет вироблена в Бельгії і не видає металічного звуку, що іще не є доказом, що ця монета фальшива. Ці беззвучні 5 золотівки можна виміняти в державних банках. Так само брак точки під елегричною постатю з лівої сторони не є доказом фальшивости монети, бо 5 золотівки вироблені в Польщі мають цю точку, а вироблені в Бельгії не мають, але вони не є фальшиві.

— **Львівська хроніка.** Поліція арештувала Казимира Сохацінського за те, що напав на свою жінку при вул. Рагози 4, побив її, вибив шиби і загрозив, що убє свою жінку. — На вул. Ісаковича злодії напали на Олену Добруцьку і зрабували в неї торбину з 15 золотими, а потім зникли без сліду. — При вул. Берка ч. 8 вибухла пожежа синагоги та спричинила шкоду на 1000 золотих, після чого її погашено.

— **Справа оплати за воду.** У правничій комісії прибічної ради м. Львова д-р Новак-Пшигодзький реферував справу оплат за воду. Він сказав, що оплата за воду основується на законі про водопроводи з 1900 р. і законі про комунальні фінанси. Протилежне становище заняв радний сен. Децикевич. Він сказав, що обвязує лише краєвий закон з 1900 р., який остає в силі на осн. закону про будівельні оселі. Тому магістрат має право побирати лише 5 проц. податок від комірного тай то лише в домах, у котрих ствердять надмірне вживання води, себто понад 50 л. на добу від особи; тої вільно від тадвишки брати оплату в висоті 25 сот. за куб. метер. Становище радн. сен. Децикевича піддержали д-р Говикович, д-р Шморак, д-р Розенфанц і д-р Ротфельд. Д-р Шморак сказав теж, що ухвала приб. ради, яка хотіла би підвищити оплату за 1 куб. м. води понад 25 сот., вимагає затвердження надзірної влади. Тому, що не дійшло до згоди, ухвалили предложити бюдж. комісії 3 ріжні опінії, а саме: референта д-ра Новака-Пшигодзького, радн. сен. Децикевича і д-ра Шморака.

— **Парубок убив вояка.** В Ходорівці, березівського повіту, був на відпустці вояк 6. летунського полку в Скнилові Володимир Затварднинцький. Користаючи з відпустки, почав залицятись до одної сільської красуні, яку любив сільський парубок Франц Щигель. Дівчині більше подобався вояк, як цивіль і вона зрадила Щигля і полюбила Затварднинцького. Щигель у приступі ефекту заздрости напав на вояка-суперника і вбив його залізною палицею. Вбивника арештовано.

— **Крівавий рабунок у Самборі.** В Самборі при Трибунальській вул. злодій напав вечором на купця Вільгельма Бегляйтера і його матір та хотів зрабувати в нього гроші. Купець почав зловганяти злодія, а тоді злодій стрілив до Бегляйтера кілька раз з револьвера і тяжко поранив його. Злодія не зловлено, а купець лежить у лічниці.

— **Убив за 32 золоті.** В Невисках коло Кольбушової найдено труп 86-літнього жебрака Франца Основи і в цій справі поліція почала слідство. Виявилось, що цього жебрака вбив його пасерб Брогула, а вбив його тільки тому, щоби ограбити в нього 32 золоті, зашиті в жебрацьких лахміттях. За марних 32 золоті він стане перед суд за вбивство.

— **Конференція директорів середніх шкіл.** Від дня 10—15 лютого в міністерстві освіти відбудеться конференція директорів середніх шкіл із шкільних округів Львів і Варшава. Предметом нарад цеї конференції будуть справи організації шкільництва, реформи методу навчання, організації виховавчої праці та справи шкільної адміністрації.

— **Політичне вбивство в Букарешті.** У Букарешті вбив один фризієр предсідника адвокатської палати Васу Октавіяна, який брав участь у політичній роботі ліберальної партії. Фризієра арештовано і він признався, що вбивство виконав з політичних мотивів.

— **Ліндберг був у небезпеці.** З Ню Йорку повідомляють, що полковник Карло Ліндберг, якому пощастило перелетіти літаком через океан, на днях був би згинув підчас лету до Каліфорнії. Буря скинула його літак на гору, але Ліндберг при помочі легкопаду щасливо опустився на землю і не був навіть ранений. Ліндберг спинився в Лебеку, звідки іншим літаком повернє до дому.

— **Безробіття в Німеччині.** „Н. Фр. Пресе" повідомляє з Берліна, що дня 31. січня в Німеччині було два і пів міліони безробітних, які дістають державну допомогу. Допомоговий фонд видав цим безробітним 600 міліонів марок.

— ***Жид-поліціянт засуджений на смерть.*** „Н. Фр. Пресе" повідомляє з Єрусалиму, що там засуджено на смерть жида-поліціянта Гінкіса, який підчас недавніх заворушень вимордував цілу арабську родину в Яффі. Цей присуд викликав серед єрусалимських жидів велике пригноблення. Це вже другий жид засуджений на кару смерти у звязку з погромами.

— **Конгрес бактеріольоґів у Москві.** Дня 5. лютого у Москві закінчився конгрес бактеріольогів, у якім взяли участь визначні наукові сили СРСР і німецькі бактеріольоги Фрідберґер, Бірґер, Гільдемайстер і Райтер. Особливу увагу викликали звідомлення про вислід антитуберкулічних щеплень методою французького професора Кальмета у СРСР. Стверджено, що це щеплення справді поліпшує стан здоровля туберкулічних осіб.

— **З Українського Лікарського Т-ва.** Українське Лікарське Товариство повідомляє, що відчитання реферату проф. Матюшенка: „Суспільне значіння евгенічної порадні" відбудеться в четвер 13 лютого ц. р. в год. 7. веч. у спільній з „Відродженням" домівці у Львові, вул. Гродзіцьких 4. — За Виділ: **Д-р Музика,** голова, **Д-р Прийма,** секретар.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 5. лютого за масло експортове, солене, пріма по 5.2? зол. за кільограм; за масло десерове несолене, пріма 5.— зол за кг; за літру молока 38 сотиків; за літру сметани 1.90 зол.

З театру.

МАЛИЙ МІСЬКИЙ ТЕАТР: *„ПАННОЧКА З ДИПЛЬОМАТИ"*, комедія на 3 дії ІВ. МІРАНДА.

Ів. Міранд є популярним париським фабрикантом комедій, призначених на сезоновий, касовий успіх. Парижани — автори й загал — з насолодою осміюють заржавілу машину своєї бюрократії і нема такої злоби, перед якою вони стримались би, якщо з неї можна добути комічну пєсу з політиками в головній ролі. У комедії Міранда осміяне все міністерство закордонних справ, дипльоматичні представники на чужині, жінки, що є кандидатками на дипльоматів і чоколядошкірні союзники французів.

Так звана у париськім жарґоні „справді париська" пєса не має ніяких претенсій до життєвої правди в характерах, ситуаціях, а навіть у провідній думці. Це має бути паноптікум з манекінами, що входять, виходять і поводяться так, щоби могли дати якнайбільше приводу до бездумчивого сміху.

Важко уявити собі країну в Европі, яка мала би такого дурного, порожнього й лінивого міністра закордонних справ, як провідник французької політики в інтерпретації п. А. Фертнера. Не віримо також ні на хвилину, щоби секретаркою міністра і його заступницею могла бути така наївно-цукоркова панночка, яку заграла нам п-на С. Барвінська. Що вільно африканському королеві на його гостинних виступах у Парижі — про це знає хіба позакулісовий Париж: глядимо на цього нащадка людоїдів і реготемось з нього так само щиро як за кожною появою чудесної живої карикатури — доньки фабриканта макаронів (п-на Пешинська). Ніхто не вмів зберігти такої міри між повагою і гумором у такій фарсовій атмосфері як п. Добжанський. *М. Р.*

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.